

Skottår

Brita Oledal

 SAGA
EGMONT

Skottår

Brita Oledal

Brita Oledal

Skottår

SAGA Egmont

Skottår

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1973, 2019 Brita Oledal och SAGA Egmont, an imprint of
Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen
All rights reserved
ISBN: 9788726310054

1. E-boksutgåva, 2019
Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-
koncernen

TILL MINNET AV BROR

*Men gick jag allena i många de mil
dit oron kallade mej
förglömde jag då dessa många de mil
för en halv fjärdingsväg med dej?
Det gjorde jag ej - - - blir mitt klumpiga svar,
nej faktiskt jag gjorde det ej.
Men en vackrare väg jag ej vandrat har
än en halv fjärdingsväg med dej.*

NILS FERLIN

Dimma

Höstdimman låg som en grå trasa över landskapet, den hindrade utsikten och dämpade alla ljud. Tåget gled fram som genom en oändlig tunnel. Det enformiga dunket gav tystnaden relief. Ibland stannade tåget, men stationsbyggnaderna sögs in i det grå. Ingen steg av eller på, och konduktören hade för länge sedan slutat att ropa ut namnen.

Sara såg på sitt armbandsur och tänkte, att nu borde hon snart vara framme. Konduktören passerade, men hon förmådde inte forma frågan. Allt var spöklikt och dött. Längst borta vid dörren satt en flicka inkrupen bakom sin kappa. Så hade hon suttit i ett par timmar utan att röra sej.

Stationen där Sara skulle av var en järnvägsknut. Den om ingen annan borde konduktören ropa ut, och om inte – vad hade hon egentligen där att göra! Alltihop var förhastat, ett misstag. Det var alldeles säkert ett dåligt arbete som väntade. Fröken Lord hade varnat, alla hade varnat. Skolan, om man nu kunde kalla den så, var beryktad, men var höst lyckades ägaren lura till sej en av de nya skolkökslärarinnorna. Det stod i hans annonser och broschyrer att de blivande barnsköterskorna undervisades i huslig ekonomi av en examinerad lärarinna. Att denna mer fungerade som kokerska i det stora hushållet, men knappast hade lön som en sådan och sällan stannade mer än ett par månader, behövde inte talas om. Det bara var så. Hon hade sökt arbete i flera månader, fått papperen tillbaka och skickat dem till nästa ställe – men inte till den här skolan som kamraterna lovat varandra att aldrig bry sej

om. Så blev det ändå den till slut. Annonsen hade varit anonym, väl utformad med många lockande detaljer. Lönen var helt beroende på den sökandes meriter hade det stått, men i fortsättningen blev alltsammans en skumraskaffär. Det hela hade avslutats per telefon. En gång ringde direktören, en annan gång sysslomannen. Ingen av dem ville direkt bekräfta, vad den andre hade sagt, men allt skulle ordna sej bara hon kom dit. Sjuttiofem kronor i månaden hade sysslomannen lovat allra minst, men när direktören kom hem och fått gå igenom meritlista och betyg, skulle han säkert rätta till summan uppåt.

- Med den lönen vill jag ha rätt att flytta efter fjorton dars uppsägning, om jag får något bättre arbete, hade hon förklarat och fått till svar: Visst den saken skulle ordnas! De hade aldrig svårt att få folk och som sagt, kom direktören bara hem skulle han bestämma en helt annan lön.

- Här trivs vi och ingen flyttar i första taget, hade sysslomannen försäkrat.

Nu satt hon här på tåget med lust att flytta innan hon ens hade börjat. Guldstjärnans barnsköterskor hade längre utbildning och finare uniform än andra men sämre anseende. Förlossningshemmet, som tog emot "obemärkta", annonserade anonymt. Inget stämde. Det var något skumt med alltihop.

... nästa!

Konduktören hade inte hunnit stänga dörren och tågets dunk tog bort första ordet, men flickan i vrån reste sej. Konduktören stannade och lyfte ner väskan åt henne, men Saras låtsades han inte om, fastän hennes väska var stor och väldigt tung. Alltjämnt visstehon inte var de var, men klockan visade ett bra tag över tiden, och när tåget stannade gick hon av.

En liten rund karl dök fram ur dunklet bakom stationshuset. Han högg väskan direkt och sa uppfordrande:

- Och här var det till Guldstjärnan! Men jag skulle ha en till med, sa dom.

Han svängde in väskan i bilen och försvann för att strax efter återvända med reskamraten från tåget. Nu såg denna tung och lufsig ut. De satt bredvid varandra i baksätet, men ingen av dem sa något. Vägen var gropig och smal. Ibland stod dimman tät framför billyktorna, andra gånger kröp de in under den tunga grå fällen. Efter en tvär sväng stannade bilen plötsligt. Här skulle Sara av. En dörr gick upp och ljusrektangeln fylldes av en tjock kvinna som handgripligt, nästan ovänligt, drog in Sara.

- Vilket väder! Dimman är som ett vått skynke. Hu, jag fryser! Och sena är ni. Jag ska väl sätta på lite tevatten, om det inte har slocknat i spisen. Hur är det, jag minns inte riktigt, var det en månad ni sa?

Hon väntade inte på svar utan försvann ut genom en dörr för att strax efter återvända med ett glas mjölk. Det hade varit svart i spisen och inte kunde man ge sej till att tända bara för en skvätt tevatten. Förresten hade kokerskan låst skafferiet. Ett glas mjölk och några skorpor var det enda som gick att komma åt.

Sara tittade i smyg på kvinnan. Löst hull var samlat innanför den vita, rätt sjaskiga rocken. Det svarta håret hängde okammat, men bakom vårdslösheten skymtade ett slags självsäkerhet. Sara undrade vem kvinnan egentligen var. Inte kokerska tydligen. Sara läppjade på mjölken, som var beskt blåsur. Ett par ensamma skorpor på ett flätat brödfat verkade anfrätta, liksom utslitna, och när hon skulle ta en, ramlade en tjockvit mask ner på botten. Kvinnan upprepade sin fråga.

- Det vet jag inte. Det kan man väl aldrig veta, fast jag hade tänkt ...

Den tjocka fnös till.

- Aldrig vet dom och minst av allt är det nån som tänker!

- Ni får gå tyst för dom andra inne på salen sover.

Innan Sara hunnit smälta det sista, stod en stor karl med svarta glasögon i dörren och bakom honom skymtade flickan från tåget.

- Va är nu detta för jäkla påhitt! Jag är väl ingen barnmorska heller!

Den vitklädda hade rest sej. Hon muttrade något till svar och trängde sej förbi ut genom dörren, varefter hon försvann tillsammans med flickan.

- Se så, sa mannen med annan och vänligare röst. Det var den där träskallen till chaufför, som rörde till det förstås, och hon här har aldrig så noga reda på de sina. Ni har fått mat ser jag. Det var bra, för hos oss är ingen mer än jag vaken.

Han tittade på väskan men gjorde ingen ansats att röra den. Väl ute på gården började de gå mot ett större hus längre bort. Mannen haltade före, och inom Sara växte obehaget till något som liknade skräck. De gick bakvägen in och hamnade i en köksförstuga. Utefter ena väggen var travat något som liknade små, knubbiga vedträn. Ett par hade ramlat ut på golvet, och mannen sparkade dem vårdslöst åt sidan.

- Det är ankarstock, sa han, vi tar hem från bageriet en gång i månaden. Det blir billigare så. Man måste tänka på att ta stora partier, för då är det lättare att pressa priserna.

Han öppnade en dörr och lät henne titta in i köket, där två stora spisar skymtade utmed långväggen. Sedan fortsatte de till nästa dörr.

- Här brukar skolkökslärarinnan bo. Om ni går ut i köket vid sextiden i morgon bitti, så är kocken där. Han har varit

här länge och kan tala om allt ni behöver veta.

När Sara blev ensam, gick hon fram till dörren och vred om nyckeln. Sedan tog hon fram väckarklocka och arbetskläder. Allt det andra verkade onödigt och kanske ... Vem visste om hon någonsin behövde packa upp!

Ett par flickor i gulrandiga uniformsklänningar höll på att tända i var sin spis, när hon kom ut nästa morgon. Vid ett bord satt den som måste vara kocken. Han drack pilsner direkt ur flaskan, men med sin stärkta mössa en aning på svaj och en ren handduk framför den lätt rundade magen såg han lika proper ut som de unga flickorna, och stack av mot kökets mörka, nedslitna interiör.

- Se här är den nya människan, sa han utan att resa sej men räckte fram handen för ett välkommen. Flickorna sätter väl på nått kaffeblask, när de har fått eld.

- Om vi nånsin får eld, sa den ena. Veden är sur, så det dryper fast vi har haft den inne i ugnen hela natten.

- Jaha, så ska det vara! Ju senare man får eld, desto mindre ved går det åt. Ta hit en tidning, så ska vi skvätta på lite rödsprit annars blir det ingen fart.

- Var är skolköket? frågade Sara.

Den ena av flickorna, hon som redan fått eld i spisen, tittade frågande.

- Skolköket?

Det visste hon inte. Det fanns bara ett kök och där gick de alla i fjorton dagar och lagade maten till stora hushållet, till förlossningshemmet också.

Kocken hade gått ut och kom tillbaka med en tjugofemliters mjölkflaska, som han behändigt rullade på snedden framför sej. En av flickorna tog fram en väldig järngryta, som hon fyllde till hälften med vatten och satte över den uppflammande elden. Sedan vispade hon ihop mjöl och vatten till en redning.

- Vi börjar med vatten, upplyste kocken, annars bränner den här eländiga skummjölken vid. Då strejkar dom och vill inte äta. Chefen tycker det är lika bra. Det går åt mindre då. Sno på med kaffet flickor, så nån kan börja skära upp bröd!

En av flickorna gick ut i förstugan och kom tillbaka med famnen full av svarta brödkubbar, de som Sara kvällen innan trott vara vedträn. Flickan skar tre tunna skivor och strök på tjockt med margarin.

- Tur han inte ser mej nu, sa hon, men menade tydligen inte kocken.

Brödet var tungt och klibbigt, nästan svart, med starkt syrlig smak. Saras mage var tom och tog tacksamt emot vad som bjöds. Det de drack liknade knappast kaffe, men de som satt runt bordet var vänliga och glada. När hön frågade vad det brukade vara till frukost, svarade flickorna, att man fick välling och grovt bröd med messmör, som kom hem i stora kuttingar.

- Inte kaffe då?

- Nej, de har visst haft det förr, men han påstår att ingen ville ha.

- Han! Är det kocken?

- Kocken - nej han har inte mycket att säga till om. Det är direktören som bestämmer allting. Skolkökslärarinnan brukar gå till honom på kontoret en gång i veckan, och då gör de upp matsedeln - fast det blir nog mest han som bestämmer. Så har dom som varit här förut sagt.

- Dom? Har det varit flera?

- Ja, ett par, tre stycken sen vi kom hit, men det är nästan en månad sen den sista gav sej iväg.

Den ena flickan gick bort och började vispa i redningen. Vispbunken var emaljerad med stora svarta fläckar på utsidan, antagligen likadan inuti, men stålvispen dunkade obesvärat mot den trasiga emaljtan.

- Ska vi två ge oss ut och titta på lokaliteterna, medan flickorna kokar välling, sa kocken.

Han tog en balja från diskbänken och stack till Sara en annan, svartfläckig och illa hanterad.

- Det är mest jag som står för varmmaten. Människan, när det nu finns nån, får svara för kallskänk och matsal - och så ska hon ha nån sorts lektioner.

De gick förbi brödstapeln. Kocken muttrade något om de där satans klabbarna, som skåningarna kallar bröd, och fortsatte nedför källartrappan. Förbi stora potatislårar gick de vidare till ett mindre utrymme, där det fanns en djup cementbassäng. Innehållet täcktes av ett grått, bubblande skum och luktade illa. Kocken lutade sej fram och fiskade upp ett par stora, underligt formade fläskstycken.

- Det är svinskallar. Vi brukar få en järnvägsvagn från ett slakteri i Stockholm. Det är ett elände - hur man än saltar så jäser det. Han får dom billigt och nått ska det vara i ärtsoppan.

Med baljan framför sej fortsatte han till nästa dörr och gav Sara order att plocka sill ur en tunna som stod där.

- Idag ska vi ha gröna ärter och spicken sill.

- Idag? Men sillen är ju ettersalt! Den hinner vi inte vattna ur. Konstig mat förresten.

- Tja det är nått som smålänningarna har hittat på - billigt förstås. Och sillen - den får vi aldrig vattna ur. Han vill ha den så. Då går det åt mindre. Kocken tystnade och sneglade misstänksamt på henne.

- Men inte ett ord efter mej! Kom ihåg det! Annars är det kokta fläsket stekt.

Sara stod där med ett par sillar i handen och såg antagligen såpass häpen ut, att den andre måste dra på munnen.

- Jag förstår ingenting!

- Nej var hon glad så länge hon inte förstår. Enda chansen är om vi två kan hålla ihop. Seså, plocka ihop några sillar och skölj av sej om händerna, så ska vi titta på matsalen. Personalen äter i ett rum bredvid. De ska ha kaffe och skorpor efter vällingen.

Sara tänkte på skorporna kvällen innan och kände, hur den tunga brödklumpen i magen gjorde uppror. Utanför matsalen mötte de en liten rund, piggögd varelse som bröt på tyska. Hon berättade att hon arbetade i kindergarten och hade sitt rum i samma hus. Ville inte Sara komma in på kvällen för att prata och dricka kaffe? Riktigt kaffe! Hon sa det sista som en liten försmädlighet åt kockens håll, men han låtsades inget höra.

- Fröken Gertrud är den bästa vi har här, sa han lite senare. Henne kan ni prata med utan att det kommer vidare, och det är mer än man kan säga om de andra. Men kom ihåg vad jag sa förut - inte ett ord efter mej! Hon kan ge sej iväg, men en annan sprattlar som fisken i nätet.

Det sista mumlade han till sej själv som en påminnelse och varning. Det skulle dröja länge innan de på nytt talade om annat än arbetet, men orden dröjde kvar i Saras minne.

Runt om i den gamla parken låg mindre hus utkastade liksom på måfå. I ett av dem var kindergarten, och där hade Gertrud sitt rum. När Sara kom dit på kvällen, hade barnen redan lagt sej. Kaffepannan som stod på spritköket framför kakelugnen sände ut en frestande doft.

- Ett par av flickorna har gått till stan för att skaffa lite gott bröd dej till ära, upplyste Gertrud. Har du varit hos chefen och bestämt matsedel än?

- Chefen - är det den där tjocke med svarta glasögon?

- Ja - och honom ska du passa dej för! Tänk på att inte stänga dörren till yttre kontoret. Det finns de som har ångrat sej. Det här säger jag nu, medan vi är ensamma, för

man kan aldrig veta, hur pratet går. Ta det med i beräkningen! Skolkökslärarinnor brukar inte bli gamla här.

- Men kocken då?

- Jag vet inte ... Dom säger att han är alkoholist, i perioder. Chefen är något slags övervakare och håller ordning på honom. På det viset får han billig arbetskraft, och så länge det går bra kan man ju inget säga om det. Kocken är prima, en hygglig prick, men det är klart, att han är beroende och tvungen att rapportera. Lisen som kommer med i kväll, har gått här förut som elev. Hon har hand om småbarnsavdelningen. Millan står för arbetet i sysalen.

- Jag undrade just vad det var för en tjock vitklädd människa som tog emot mej i går kväll. Hon sa aldrig vad hon hette och sen kom han med glasögonen och hämtade mej. Det hade visst blivit nån förväxling.

- Du kanske hamnade på förlossningshemmet. Då var det fru Strid. Hon är barnmorska och äger förresten alltihop. När hon är med blir gubben så lagom kavat, fast på din kant är det nog han som bestämmer.

Syster Lisen var säkert inte äldre än Sara fastän hon såg värdig ut i svart sköterskekappa och bahytt.

- Fånigt att man ska behöva ha det här på sej jämt - presentera och annonsera Guldstjärnan. Våra flickor sätter sin prägel på hela stan! Konstigt att han inte klär ut er andra också. Har han aldrig försökt med dej, Gertrud?

Denna skakade på huvudet men Millan sa att hon tyckte uniformen var stilig.

- Jo det kan väl hända. Stilig därför att det är så lite bakom. Somliga säger så och dessutom är den alldeles för dyr för dem som har gått här i sex månader utan att tjäna ett öre. Tänka sej att bara kappan kostar mer än tvåhundra kronor! Alla flickorna måste beställa hos samma skraddare. Det är för att gubben ska få provision förstås.

- Sch. Fanns det några wienerbröd kvar?

- Jo då - wienerbröd och mandelgiffar, sa Millan. Jag kunde knappt behärska mej på hemvägen. Usch jag är så törstig efter den där sillen i middags! Kan inte du Sara ställa om, att ni vattnar ur den lite grand?

Sara menade att det borde vara enkelt. Ifall det blev någon mer gång, skulle hon lägga sillen i vatten kvällen innan.

- Ifall!!! sa Lisen. Spicken sill och gröna ärtor får vi varenda tisdag.

Det dröjde en dryg vecka, innan Sara blev kallad till kontoret för att bestämma matsedel. Hela den tiden hade hon inte sett till någon slags överhet. Det var kocken som förmedlade budet och med ett menande tonfall markerade ordet bestämma.

På yttre kontoret fanns ingen. Vid skrivbordet i nästa rum satt mannen med de svarta glasögonen. Hans feta kropp halvlåg i skrivstolen och benen skrevade isär.

- Stäng dörren och släng lilla stjärten där, fröken, sa han och pekade på stolen mitt emot.

Medveten om Gertruds ord första kvällen drog hon försiktigt stolen så, att den kom i vägen för dörren. Mannen låtsades inget märka. Han började med en allmän och rätt ytlig genomgång av hennes uppgifter, sa att dittills hade allt varit till belåtenhet men förklarade att de närmaste veckorna måste hon sätta in all energi på lektionerna i födoämneslära. Det var en grupp elever som snart skulle ta sin examen och den undervisningen hade blivit försummad, fast än var det tid. Och så var det maten. Det där påhittet att vattna ur saltsillen gillade han inte. På det viset gick det bara åt mer. Maten blev dyr nog ändå. Den som arbetade på ett sådant här ställe måste hålla med företaget, om det skulle bli något över till den egna lönen.

Hela tiden hade han suttit med händerna djupt nedstuckna i byxfickorna och de svarta glasögonen vända mot henne. Tonfallet stämde inte med orden. Han talade halvhögt, förtroligt och fick det vardagliga samtalet att verka intimt, nästan oanständigt. Plötsligt blev Sara medveten om att hans händer som fortfarande befann sej djupt nere i fickorna, aldrig var stilla. Nedanför den stora magen där byxorna nyss hängt tomma, hade något annat kommit till. Hon begrep inget, men han hade tystnat, stirrade på henne med ett lystet leende. Just då hördes steg på yttre kontoret och den otäcka stämningen blev bruten. Sara reste sej och tog efter matsedeln, som låg på bordet.

- Kan jag börja lektionerna i födoämneslära redan i eftermiddag?

- Tja - så bråttom är det väl inte. I morgon kanske, men betyg måste det bli och bra betyg.

Händerna låg på stolens armstöd nu. De var feta och mjuka, kanske svullna. På yttre kontoret satt en mager rödhårig pojke. I förbifarten undrade hon, om detta var sysslomannen, men han motsvarade knappast intrycket av den djupa, övertygande röst som hon mindes från telefonsamtalen.

Dimman dröjde kvar dag efter dag och hindrade all vidare utsikt. Några nya hus i den gamla parken liknade mest slarvigt övermålade margarinlådor, men där fanns också en herrgårdsliknande byggnad med kök och matsal, samt alldeles inom grinden en utsirad villa. Det var där Sara varit inne första kvällen men aldrig sedan. Gula villan var "obemärkt" och sluten för alla som inte hade sitt arbete där. En gång om dagen kom ett par elever och hämtade middagsmålet dit, resten fick de ordna med själva.

- Det ska föreställa att vara diskret. Ingen får se patienterna som är där, sa Gertrud, utom det att alla elever

passerar igenom och praktiserar där ett par veckor.

- Jaha, insköt Millan småskrattande, då kan det bli ganska tragikomiska igenkännanden. Som den gången när det hade gått galet för prästens tös därhemma och folk inte skulle få veta om det! Hon skickades genom halva Sverige och hit, där ingen borde kunna veta något varken om henne eller familjen, men hast du mir gesehen - den första som steg in till prästtösa, där hon låg med sin nyfödde unge var närmsta grannen, handlarns flicka, som lärde till barnsköterska.

- Hur blev det sen då? sa Sara, som vägde mellan kritik och medlidande.

- Prästdotter förstås! Och bara för den skull måste folk prata och fundera dubbelt. - Millan fortsatte med sitt. Hon kanske inte ens visste, att Sara också var prästdotter.

- Det kändes nog inget vidare, för gubben är en riktig domedagspredikant. Han kunde vara rent obarmhärtig, när det gick galet för en stackars flicka. Nu hade han ställt så, att den där ungen redan var halvt bortadopterad i förväg, och dottern ... Ja hon var på låtsasresa till Österrike. Där skulle hon lära sej hushåll och språk hade prästfrun sagt till syföreningstanterna. Att en, av lantbrukseleverna på herrgården hux flux fått praktik på en stor gård i Danmark, hörde också till historien. Alltsammans kom ut förstås. Att handlarns flicka skulle kunna tiga var väl inte att vänta. De kunde ha fått gifta sej! Prästen kunde väl ha varit som en människa han också!

Sara tänkte på det som pappa hade sagt en gång för länge sedan, när hon själv varit dum och dömande:

"En präst är också en människa, om du inte har begripit det!"

David hade talat om dubbelmoral, men detta om något var dubbelt. Högt sa hon:

- Präster kan väl vara olika - deras barn också.

- Jo det kan hända, men den här flickan hade suttit längst fram i kyrkan var enda söndag allt sedan hon lärde sej gå. Hon skulle vara som ett föredöme för oss andra. Min syster vägrade han att viga i kyrkan, för att det hade gått lite för kvickt. Sedan när hon ändå klädde sej i slöja och myrtenkrona höll han ett tal vid bordet, så att stackarn började storgråta. Pappa har aldrig stuckit sin fot i kyrkan sedan dess. Mamma går dit ibland, för att det ska så vara.

Den snälla Millan var nästan gråtfärdig.

- Ja här är nog många som råkar på den de minst av allt har väntat sej, sa Gertrud avledande. Eleverna i barnsköterskeskolan kommer från hela landet, men när fru Strid sätter in sina annonser om "obemärkta", står det bara om inackordering hos barnmorska och om möjlighet att få barnen utackorderade.

En dag när Lisen stod i tur att ordna med kvällskaffet, frågade hon om Sara ville komma lite tidigare för att titta på barnen, när de höll på att lägga sej.

Småbarnsavdelningen var inrymd i en av "margarinlådorna" längst bort i parken. När hon kom in i lekrummet, var hela taket fullt av nyss upphängd tvätt. Luften var lika kyligt fuktig som utanför och hon måste gå dubbelvikt för att inte få de blöta blöjorna i ansiktet. Det var strängt förbjudet att ha det så, hade Lisen anförtrott henne. Hälsovårdsnämnden hade varit där flera gånger och gjort anmärkning, men direktören slingrade sej.

Torkrummet var under reparation sa han.

- I somras streckade vi ute förstås, men något annat torkrum känner inte jag till!

Inne i sovsalen var stor pottsittning. Allt eftersom barnen blev tvättade radades de upp utefter ena väggen. De två eleverna hade gula vaxduksförkläden, men Lisen själv var fin och nystruken. Sara hade inte riktigt märkt förut hur stilig hon var. Den gulrandiga klänningen var som vald till

hennes bruna ögon och mörka hår. Till och med stjärnbroschen, som höll ihop den stärkta kragen, verkade guldäkt. Lisen var röd om kinderna och ivrig.

- Blir du ledsen om jag inte kan ordna med kaffet i kväll? Vi har fått hit en pappa - Jonas pappa. Han är styrman på en stor båt, och han är nästan aldrig i Sverige annars, men han brukar skriva och fråga om pojken.

I detsamma fick Sara ögonen på en uniformsklädd man, som satt längst bort i rummet med en liten pyjamaspojke i knät. Jonas! Sist hon såg pojken hade han haft en stor plåsterlapp tvärs över munnen. Fru Strid hade bestämt så. Han skulle lära sej att hålla tungan inne. Detta med tungan hade gjort att inga fosterföräldrar ville ha honom och nu var han snart äldst av alla. Pojken skrek och det hade sett bedrövt ut med plåsterlappen, men Lisen hade inte vågat bryta mot order. Nu var pojken inte att känna igen där han satt och lekte med de blanka uniformsknapparna. Han skrattade, jollrade och var som en annan unge nu när ingen brydde sej om, att den lilla tungspetsen hela tiden var med. De två hade synbarligen väldigt roligt med varandra. När så pappa höll upp sin klocka och lät den dingla fram och tillbaka, blev intresset hos de små pottsittarna alldeles oövervinnligt. En av dem började sparka sej fram över golvet och sedan var kapplöpningen i gång. Pottåkning hörde till kvällsnöjena, och när någon började gick de andra inte att hejda.

- Han vill bjuda ut mej i kväll på Gästis, viskade Lisen. Du förstår - vi nästan känner varandra, så många brev som vi har skrivit. Det är bara synd, att jag inte har hunnit köpa den nya vinterkappan, fast han säger att det passar utmärkt bra, om vi kommer i uniform bägge två. Tycker du verkligen att jag kan gå i min sköterskekappa? Och i den här klänningen? Man måste ta av sej - måste man inte?

- Du kan aldrig bli finare, Lisen! Du är helt enkelt stilig. Och kaffet ska du inte tänka på. Jag kan koka åt oss inne hos mej.

- Jaha, Lisen hon har nog sitt på det torra, sa Millan, och inte ska man missunna henne det. Hon har gått i det här eländet länge nog. Tänk i början när gubben hängde efter henne, och inget som hon gjorde var frun till lags. Usch, jag riktigt fryser, när jag ser de där svarta glasögonen stirra på mej.

- Men varför har han dem - tar han dem aldrig av sej?

- Han har alltid varit svår på fruntimmer. Dom påstår att det var en äkta man som blev fly förbaskad och slog till honom mitt i ansiktet. Ögat ska vara så förstört att han inte kan visa sej utan glasögon. Fast inte vet jag - det kanske bara är för att kunna iaktta allt utan att själv bli sedd. Man vet ju aldrig, var man har honom.

Saras lektioner i födoämneslära blev inte många. De krymptes av praktiskt arbete och var det första som slopades, när tiden behövdes för annat. När den rödhårige pojken kom med namnlista över de avgående eleverna och order till Sara att fylla i betyg, hade hon mest lust att vägra. Det fanns inte mycket att intyga, ändå hade de flesta varit duktiga och intresserade. Varken de eller lärarinnan kunde hjälpa att lektionstimmarna varit för få. Hon ritade dit en bokstav halvt på måfå och så småningom också sin egen namnteckning under betygen. Examinerad skolkökslärarinna, skulle där också stå, men hon skämdes för alltsammans. Vad hjälpte det med utbildning, om man aldrig fick fungera i yrket.

Ett par dagar före examen kom direktören själv in i köket. Han bar på en trave stora aluminiumbunkar, och efter följde den rödhårige med flera nya hinkar.